

Innerligheten

Sommarmusik i folkton med Krantz Grannlåt
Törnevalla kyrka, 18 augusti 2022

Krantz Grannlåt, grannarna som låter:

Arne Blomberg, fiol

Helena Ilke, fiol, altfiol

Ulla Karlsson, cello

Anders Krantz, orgel, cembalo, piano

Maria Nogenmyr, kulning, fiol, sång

Maria Nylén, klarinett, sång

1. Välkomstrop

Kulning är en blandning av rop och sång, ett röstläge som förr användes på fäbodarna för att kalla på djuren, kommunicera med andra fäbodare, ropa efter den älskade – eller efterlysa en försvunnen ko.

2. Skänklåt

Efter Gustaf Jernberg, Österbybruk (1881-1964) som hade låten efter sin farfar, fiskaren Anders Gustaf Jernberg (1829-1897), som var skicklig på att tralla och vissla låtar. Han brukade sitta bredvid spelmännen när det var dans och tralla låtarna. Gustafs son Herbert Jernberg – 9 år gammal - tecknade 1921 ner melodin och arrangerade den för tre fioler.

3. Polska PA Appelqvist

Pehr Axel Appelqvist var född 1820 på Löfstad slott i Kimstad socken, Östergötland, där hans far var trädgårdsmästare. Som organistkandidat kom han 1841 till organisten och klockaren Olof Styrlander (d.ä.) i Häradshammar. Året därpå fick han tjänst som organist i Stigtomta i Sörmland.

Polskan är hämtad ur ett handskrivet häfte med "Diverse dansmusik".

4. Menuett

Ur Baron Fredrik von Åkerhielms dansbok 1785.

5. Herre, du som från det höga...

En air i en notbok efter Anders Ekbäck (1758-1832), född och uppväxt på Bjursholmen, Rystad socken.

Han utbildades till organist i Linköping och fick tjänst i Locknevi församling, Vimmerby kommun.

Ekbäck skrev notboken 1796 till sin äldste son, när han började spela klaver.

6. Innerligheten

Polska av Jonas Olsson, Järvsö (1965-2010)

7. Jämmerdalen

Polska efter Anders Wallin, Bollnäs

8. Antemoras vallåt

Theodor "Tedde" Olsson, fiolspelman från Hälsingland (1909-1979) lärde sig vallåten som ung, flyttade till Stockholm, fick fiollektioner på Musikaliska Akademien och glömde bort den enkla melodin.

I mogen ålder uppskattade han åter den enkla låten. Arr. Herbert Jernberg.
Antemora – Antes hustru eller möjligen Antes mor.

9. Polska

Efter Johan Albert Ekvall (1859-1943) i Björkvik, Sörmland. Han spelade många polskor på omstämd fiol EAEA.

10. Magdalena

En medeltida ballad som finns i många varianter.

Magdalena har syndat svårt och möter Frälsaren, som dömer henne att leva i skogen i åtta år.

Under denna tid förändras Magdalena. När hon senare möter Jesus tar hon emot Guds nåd.

Den vokala versionen – 28 verser – är från Slaka, upptecknad i början av 1800-talet, troligen efter Greta Naterberg, född 1772. Den instrumentala versionen är efter skraddaren J.F. Nilsson i Bergshammar, Sörmland.

11. Polones från Sibirien 1715

Efter det svenska nederlaget i Poltava 1709 fördes över 20.000 svenskar – män, kvinnor och barn – till Ryssland som krigsfångar. Bland dem fanns 279 musiker från flera arméorkestrar.

De behandlades nog relativt väl, tsar Peter ville introducera västeuropeisk kultur i Ryssland - han lär bl.a. ha köpt(!) en tysk gosskör 1699.

Oboisten Gustaf Blidström hamnade i Tobolsk i Sibirien tillsammans med bl.a. 900 officerare.

När freden kom 1721 valde många svenskar att stanna i Ryssland, men Gustaf Blidström gick hem till Skara. Notboken, med 300 musikstycken från konserter och danser hamnade på stiftsbiblioteket i Skara.

12. Polska efter Bellman

Efter Gustaf Jernberg, Österbybruk (1881-1964) ”efter en gammal hälsingespelman som hette Bellman”

13. Delsbovalsen

Komponerad av Pelle Schenell (1855-1946), Gnarp, Hälsingland

14. Barockfavoriten

Polska ur notbok efter Ludvig Olsson, Enshult Malexander. Olsson hade ärvt boken av sin far Johan Adolf Olsson (1816-1898). Notsamlingen innehåller bl.a. 84 menuetter och är rimligen skriven i slutet av 1700-talet.

15. Kyrkmarsch från Östervåla

Komponerad av Olof Jansson Östervåla

16. Visa från Rättvik

Efter Jan Johansson, albumet Jazz på svenska.

Visan är ursprungligen en psalm *Gå varsamt, min kristen*. Den är rannsakande och uppfordrande till sin karaktär, samtidigt som den mynnar ut i en innerlig och ljus maning *Hans börda är ljuvlig, åt honom dig giv*.

ANDAKT

17. Psalm

Efter Finn-Karin - Pers Karin Andersdottter, Mora (1834-1912)

18. Särna gamla brudmarsch

Efter Gårds Jonas Jonasson, Särna, Dalarna

19. Engelsk matrosdans

Ur en notbok efter spelmannen Carl Gustaf Gustafsson (1866-1929), Sundmon, Skedevi socken. Engelska var en populär dans, som ofta dansades till melodivarianter av Soldiers Joy.

Gustafsson använde en annan känd anglosaxisk melodi.

Präst Katja Ekman

Vaktmästare Charlott Axelsson